

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“สตฺถา — ผู้สอน, พระบรมศาสดา”

สตฺถา อ่านตามภาษาบาลีว่า สัต - ถา เขียนเป็นไทยได้ว่า สัตถา หมายถึง ผู้สอน ในที่นี้จะขอนำเสนอในความหมายที่เจาะจงถึง ผู้สอนอย่างสูงสุด โดยไม่มีใครเสมอเหมือน ทรงเป็นพระบรมศาสดา ทั้งของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย คือพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระบารมีคุณความดีทั้งหมดที่พระองค์ได้สะสมอบรมมาก็เพื่อทรงตรัสรู้ความจริง เมื่อพระองค์ได้ทรงตรัสรู้แล้วทรงมีพระมหากรุณาแสดงความจริงแก่สัตว์โลกให้เกิดความเข้าใจถูกเห็นถูกเป็นปัญญาของตนเอง ซึ่งมีผู้ที่ได้รับประโยชน์จากพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดง มากมายนับไม่ถ้วน

ข้อความในสมันตปาสาทิกา อรรถกถาพระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ แสดงความหมายของคำว่า สตฺถา ไว้ดังนี้ ว่า

“พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น พระนามว่า สัตถา (เป็นพระศาสดา) เพราะอรรถวิเคราะห์ว่า ทรงสอนสรรพสัตว์ ด้วยประโยชน์ในปัจจุบัน ด้วยประโยชน์ในภายหน้าและประโยชน์อย่างยิ่งตามสมควร. อีกอย่างหนึ่ง ก็ในบทว่า สตฺถา นี้ พึงทราบใจความตามนัยที่อธิบาย มีดังนี้ ว่า คำว่า สตฺถา ได้แก่ พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเป็นดุจนายพวก เหมือนอย่างว่า นายพวก ย่อมพาพวกให้เวียนข้ามทางกันดาร คือให้เวียนข้ามทางกันดาร (ที่ลำบาก, ข้ามได้ยาก) เพราะโจรกันดารเพราะสัตว์ร้าย กันดารเพราะข้าวแพง กันดารเพราะไม่มีน้ำ คือ ย่อมให้ข้ามพ้น ให้ข้ามไปให้ข้ามถึง ได้แก่ ให้บรรลุถึงถิ่นที่เกษม จันใด พระผู้มีพระภาคเจ้า ก็จันนั้นเหมือนกัน ทรงเป็นพระศาสดา คือทรงเป็นดุจนายพวก เพราะท่าเหล่าสัตว์ให้เวียนข้ามทางกันดาร ได้แก่ ให้เวียนข้ามทางกันดารคือชาติ (ความเกิด) เป็นต้น”

พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นผู้ทรงตรัสรู้สภาพธรรมตามความเป็นจริง เป็นผู้หมดจดจากกิเลส เป็นผู้พ้นจากกิเลสด้วยพระองค์เอง พระบารมีทั้งหมดที่พระองค์ทรงบำเพ็ญมาตลอดระยะเวลานานถึงสี่อสงไขยแสนกัปป์ ไม่ใช่เพียงเพื่อตรัสรู้เฉพาะพระองค์เพียงพระองค์เดียวเท่านั้น แต่ทั้งหมดเพื่ออุปการะเกื้อกูลให้สัตว์โลกได้เข้าใจสภาพธรรมตามความเป็นจริงอย่างที่พระองค์ทรงเข้าใจ ทรงเห็นว่าสัตว์โลกมากไปด้วยกิเลสทั้งหลาย มีความติดข้อง ความไม่รู้ และความเห็นผิด เป็นต้น ด้วยพระมหากรุณาที่ไม่มีใครเสมอเหมือน จึงทรงแสดงพระธรรมเพื่อให้สัตว์โลกได้พ้นจากกิเลสตามพระองค์ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ความจริงถึงที่สุด ทุกคำของพระองค์เป็นความจริงทุกกาลสมัย เพราะไม่ได้เกิดจากความคิด แต่ว่าเกิดจากการประจักษ์แจ้งสภาพธรรมจนหมดความสงสัยและความไม่รู้ในทุกสิ่งทุกอย่าง

การที่จะรู้จักพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ แม้เมื่อครั้งที่พระองค์ยังไม่ทรงดับขันธปรินิพพาน มีทางเดียวคือด้วยปัญญาที่เข้าใจพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดงไว้ดีแล้วเท่านั้น การฟังพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดง จึงสามารถรู้ได้ว่าบุคคลนี้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะทรงแสดงสิ่งที่มีจริงที่ผู้อื่นไม่สามารถจะแสดง ตรีก นึก คิด ไตร่ตรองประมวลเองได้แม้แต่คนเดียว ไม่มีใครเลยที่จะเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ นอกจากผู้ที่ได้อบรมเจริญบารมีมาอย่างสมบูรณ์พร้อมที่จะตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ใน ๒๕๐๐ กว่าปีที่ผ่านมานี้ ก็มีพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงพระนามว่า พระสมณโคดม และถอยกลับไปก่อนหน้านั้น ก็มีพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ก่อนๆ และในกาลข้างหน้าก็จะมีพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ต่อไปด้วย ถ้าไม่มีการอุบัติขึ้นของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สัตว์โลกก็จะไม่สามารถรู้ได้ว่าอะไรเป็นอะไร ไม่สามารถเข้าใจสิ่งที่มีจริงตามความเป็นจริงได้เลย มีดสนิทด้วยความไม่รู้

บุคคลผู้ที่เป็นพุทธศาสนิกชน คือผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นชาวพุทธ ควรที่จะได้คิดไตร่ตรองพิจารณาว่าพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงนั้น ทรงแสดงว่าอย่างไร พระธรรมนี้ถ้าพระองค์ไม่ทรงเห็นประโยชน์ก็จะไม่ทรงแสดง แต่เนื่องจากว่าทรงเห็นประโยชน์ว่ามีผู้ที่ได้อบรมเจริญเหตุที่ติมาแล้วสามารถที่จะฟัง พิจารณาและอบรมเจริญปัญญาได้ จึงทรงแสดงเพื่อประโยชน์แก่อุฏฐลแกสัตว์โลกอย่างแท้จริง และคำที่พระองค์ตรัสนั้น ไม่มีแม้แต่คำเดียวที่ให้โทษ มีแต่คำที่เป็นคำจริงเป็นคำอนุเคราะห์แก่อุฏฐลให้มีความเข้าใจถูกเห็นถูกเท่านั้น

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ซึ่งเป็นคำสอนของพระองค์ผู้ทรงเป็นพระบรมศาสดาก็ดำรงสืบทอดมาจนถึงสมัยปัจจุบันนี้ ผู้ที่จะได้รับประโยชน์จากพระธรรม ต้องเป็นผู้เห็นประโยชน์ของการฟังพระธรรม เพราะการฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ทำให้ผู้ฟังได้ยินได้ฟังสิ่งที่ไม่เคยได้ฟังมาก่อน ทำให้เริ่มเห็นประโยชน์ของการฟัง และรู้ว่าเหตุที่จะทำให้ปัญญาเกิด ก็คือการฟังด้วยความตั้งใจ ศึกษาด้วยความละเอียดรอบคอบ เพราะผู้ที่เป็นชาวพุทธต้องได้ฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ไม่มีตัวตนที่จะไปทำอย่างหนึ่งอย่างใดที่จะทำให้ปัญญาเกิด ผู้ที่ได้ฟังพระธรรมก็จะเห็นได้ว่า ปัญญาจะค่อยๆ เจริญขึ้นไปตามลำดับ เมื่อฟังบ่อยๆ เองๆ ไม่ขาดการฟังพระธรรม ให้ความกับสิ่งที่มีความสำคัญนี้ ความรู้ความเข้าใจถูก ก็ย่อมจะเจริญเพิ่มมากขึ้น จนกว่าจะถึงความสมบูรณ์พร้อมในที่สุด

เมื่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงดับขันธปรินิพพานแล้ว ไม่ได้ทรงแต่งตั้งผู้ใดให้เป็นศาสดาแทนพระองค์ มีแต่พระธรรมวินัยเป็นศาสดา ที่จะเป็ประโยชน์แก่อุฏฐลสำหรับผู้ที่มีโอกาสได้ฟังได้ศึกษาอย่างแท้จริง ข้อที่น่าพิจารณาอย่างยิ่งว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ทรงบำเพ็ญพระบารมี สือสงไขยแสนกัปป์ เพื่อจะรู้ความจริง เพื่อคนอื่นจะได้เข้าใจความจริงตามที่พระองค์ได้ทรงตรัสรู้ด้วย ไม่ได้ต้องการอย่างอื่นใดทั้งสิ้นจากพุทธบริษัทเลยแม้แต่ห้อย พระองค์ทรงมอบมรดกที่ล้ำค่า คือพระธรรม ด้วยการทรงจำแนกแจกแจงแสดงความจริงโดยละเอียดโดยประการต่างๆ ให้กับพุทธบริษัท แต่ผู้นั้นจะไม่ได้รับมรดกเลย ถ้าไม่ได้ฟังพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดง ดังนั้นใครที่ไม่เข้าใจพระพุทธานุสาสนา จะกล่าวว่าเป็นชาวพุทธไม่ได้เลย

เพราะว่าหากเป็นชาวพุทธหรือเป็นคนที่นับถือพระพุทธศาสนา ต้องตรงและจริงใจ นับถือ ก็ต้องฟัง คำของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ละเอียดลึกซึ้งอย่างยิ่ง เพื่อประโยชน์ คือความเข้าใจที่ถูกต้อง ดังนั้น สิ่งอื่น ไม่ว่าทรัพย์สินเงินทอง ชื่อเสียง เกียรติยศ บริวาร ไม่มีค่ามากไปกว่าการได้รับความจริงได้ เพราะเมื่อตายแล้วไม่สามารถที่จะนำติดตัวไปไปได้เลย แต่ความเห็นถูก นั้นไม่มีใครสามารถจะเอาไปจากใจของผู้ที่เห็นถูกได้ เพราะเหตุว่าเป็นสภาพธรรมที่เกิดขึ้นกับจิต แม้ว่าขณะนี้จิตดับไป ก็สะสมอยู่ในจิตที่เกิดสืบต่อทุกขณะ เป็นที่ฟัง เป็นประโยชน์เกื้อกูล อย่างแท้จริงสำหรับชีวิตที่เกิดมาแล้วได้ฟังได้ศึกษาสิ่งที่มีค่าที่สุด.

ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๕- ๖๒๑๗๑๐๖